

ข้อสันนิษฐานในกฎหมายล้มละลาย: ศึกษากรณีความรับผิดชอบของผู้แทนนิติบุคคล

นายนพกุล เมืองรักษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาศึกษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

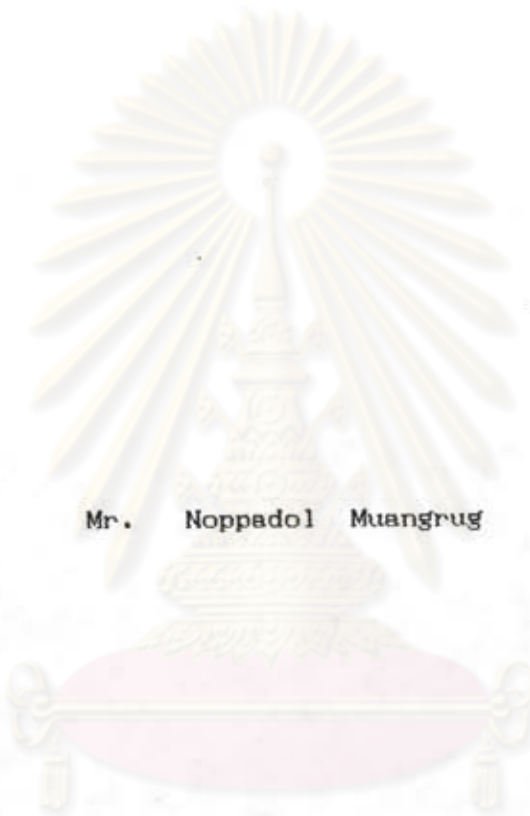
พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-161-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

15506

PRESUMPTION IN BANKRUPTCY LAW
A CASE STUDY OF REPRESENTATIVES' LIABILITY

Mr. Noppadol Muangrug

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law

Graduate School Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-161-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ชื่อสันนิษฐานในกฎหมายล้มละลาย (ศึกษากรณีความรับผิดชอบของผู้แทนนิติบุคคล)
โดย นายเนปฏกุล เมืองรักษ์
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา วัฒนะชีวะกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กุลบุศย์)

..... กรรมการ
(อาจารย์วิชา มหาคุณ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญวิทย์ ยอดมณี)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา วัฒนะชีวะกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แฟ้มเอกสาร : ชื่อสันนิษฐานในกฎหมายล้มละลาย (ศึกษากรณีความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคล)
PRESUMPTION IN BANKRUPTCY LAW (A CASE STUDY OF REPRESENTATIVES' LIABILITY) อ.ที่ปรึกษา: รศ.ดร.ชลอ ว่องวัฒนากิจกุล อ.ที่ปรึกษาร่วม: ผศ.มรุตธา วัฒนะชีวะกุล, 157 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาเฉพาะความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคลเพียง 4 ประเภทเท่านั้นคือ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ เพื่อศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคลดังกล่าว เมื่อนิติบุคคลล้มละลาย

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคลในทางแพ่ง เมื่อนิติบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในปัจจุบันมีเพียงให้หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด ต้องล้มละลายตามห้างหุ้นส่วนที่ถูกศาลมีคำสั่งให้พินิจทรัพย์ ตามมาตรา 89 เท่านั้น ซึ่งหลักในมาตรา 89 นี้พบว่ามิใช่ปัญหาความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด ซึ่งไม่มีโอกาสโต้แย้งคัดค้าน โดยต้องถูกศาลสั่งพินิจทรัพย์ทันที ส่วนผู้แทนนิติบุคคลอื่นอาจถูกฟ้องให้ล้มละลาย ในกรณีมีมูลหนี้ร่วมกับ นิติบุคคล ส่วนความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล ในกรณีนิติบุคคลล้มละลาย คงมีปัญหากทางด้านกรบงคับใช้กฎหมายบางประการ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส จึงได้เสนอแนวทางที่จะปรับปรุงพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในเรื่องข้อสันนิษฐานความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคล โดยเพิ่มความรับผิดในทางแพ่ง ให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดในทางแพ่งเป็นการส่วนตัว ในการกระทำบางประการที่ทำให้เจ้าหนี้เสียหายเมื่อนิติบุคคลนั้นล้มละลาย โดยนำเอาแนวความคิดในเรื่อง FRAUDULENT TRADING และ WRONGFUL TRADING จาก INSOLVENCY ACT 1986 ของประเทศอังกฤษมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับบทสันนิษฐานความรับผิดในทางแพ่งของผู้แทนนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และแนวทางของกฎหมายล้มละลายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและที่จะแก้ไขต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

NOPPADOL MUANGRUG : PRESUMPTION IN BANKRUPTCY LAW (A CASE STUDY OF REPRESENTATIVES' LIABILITY) THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. CHALOR WONGWATANAPIKUL CO-ADVISOR ASSIS.PROF.MOORATHA WATANASHEEWAKUL 157PP.

The purpose of this research was to study the civil and criminal - liability of the representatives of four juristic person ,i.e., registered partnership , limited company, association and foundation in the case of there bankruptcies.

It was found that on the issue of civil liability , under the present Bankruptcy Act, a problem of unjust treatment to the representatives of these juristic persons was apparent due to the fact that only the partner with unlimited liability of the registered partnership would be bound to become bankrupt immediately following the issuance of the court's receiving order to the partnership and consequently could be placed under receivership without permitting an occasion to contend. But for the same case of the representatives who would be jointly liable for the obligation of the other juristic person, only a suit for bankruptcy could be brought against them. On the issue of criminal liability, there had still be some problems on the law enforcement.

Based upon the author's comparative study of foreign laws, especially the bankruptcy laws of England and France, some presumptions for civil liability of the representatives of the juristic person , which are applied from the concept of fraudulent trading and wrongful trading in Insolvency Act 1986 and are consistent with the Civil and Commercial Code, have been recommended for incorporation into the bankruptcy law.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มรธา วัฒนะชีวะกุล และรองศาสตราจารย์ ดร.ชโล ว่องวัฒนาภิกุล ที่กรุณาสละเวลารับภาระเป็น อาจารย์ที่ปรึกษา และได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแสดงข้อคิดเห็นและได้ตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและได้ให้ความกรุณาที่แนบในเรื่องอื่นๆแก่ผู้เขียนซึ่งผู้เขียน ขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ. ที่นี้

ผู้เขียน ขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ไชวโลกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์จตุร กุลบุศย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญวิทย์ ยอดมณี ที่ได้กรุณาส่งเสริม และสนับสนุน ผู้เขียนตลอดเวลาที่ได้ศึกษาในระดับปริญญาโทมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบันนี้และ ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ข้อคิดต่างๆแก่ผู้เขียนจนสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์สหธน รัตนไพจิตร ที่ได้ให้ความกรุณา อนุเคราะห์เรื่องตำรากฎหมายต่างประเทศให้แก่ผู้เขียน จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นรูปร่างขึ้นได้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์วิชา มหาคุณ เป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอัน มีค่ายิ่ง ควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้มาแต่ต้น และผู้เขียนได้อาศัยหนังสือคำบรรยายวิชา กฎหมายล้มละลายของท่านอาจารย์ เป็นแนวทางในการค้นคว้าและวิจัย ด้วยปรากฏว่าได้มีการแสดงไว้ให้ปรากฏถึงปัญหากฎหมายล้มละลายที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับหลักวิชาทางนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา พี่และน้องตลอดจนเพื่อนร่วมงาน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้เขียนตลอดมา

ท้ายที่สุด ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คงจะมีคุณค่าและประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการ ศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายบ้างตามสมควร และหากมีข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนขออ้อมรับ ผิดแต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่	
1 บทนำ	1
ความนำ	1
วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย.....	2
ข้อพิจารณาเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อสันนิษฐานของกฎหมาย.....	4
ข้อพิจารณาเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการของกฎหมายล้มละลาย....	5
ปัญหาที่จะดำเนินการวิจัย วัตถุประสงค์ ขอบเขตและประโยชน์.....	10
2 ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย.....	11
ประวัติ ความหมายและแนวคิดของนิติศาสตร์.....	11
ประเภทของข้อสันนิษฐานและการใช้ข้อสันนิษฐาน.....	13
ข้อสันนิษฐานในกฎหมาย.....	13
ข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริง.....	17
เหตุผลที่กฎหมายยอมรับข้อสันนิษฐานของกฎหมาย.....	18
เหตุผลที่กฎหมายไทยยอมรับข้อสันนิษฐาน.....	19
ปัญหาความรับผิดชอบของผู้แทนนิติบุคคลที่เกิดจากข้อสันนิษฐาน.....	20
เหตุผลที่สนับสนุนข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบของผู้แทนนิติบุคคล.....	22
3 นิติบุคคลและความรับผิดชอบของผู้แทนนิติบุคคล.....	24
สภาพของนิติบุคคล.....	24
ความหมายและองค์ประกอบของนิติบุคคล.....	24
ประเภทของนิติบุคคล.....	26
การแสดงเจตนาของนิติบุคคล.....	32
วัตถุประสงค์ของนิติบุคคล.....	32
อำนาจของนิติบุคคล.....	33
หลักการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์.....	34
ลักษณะพิเศษของหลักการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ของประเทศไทย.....	36
อำนาจของผู้แทนนิติบุคคลตามกฎหมายไทย.....	40

	หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้แทนนิติบุคคลในทางแพ่ง.....	41
	ความรับผิดชอบของกรรมการบริษัท.....	41
	กรณีกรรมการบริษัทกระทำเกินนอกขอบวัตถุประสงค์ของบริษัท....	41
	กรณีกรรมการบริษัทกระทำการนอกขอบอำนาจ.....	48
×	ความรับผิดชอบของผู้แทนห้างหุ้นส่วน.....	57
	กรณีหุ้นส่วนผู้จัดการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ของห้าง.....	57
	กรณีหุ้นส่วนผู้จัดการกระทำนอกขอบอำนาจ.....	59
×	ความรับผิดชอบของผู้แทนสมาคม.....	65
×	ความรับผิดชอบของผู้จัดการมูลนิธิ.....	68
4	แนวความคิดและวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย	70
	การฟ้องคดีล้มละลาย.....	70
	วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย.....	73
	หน้าที่เจ้าหนี้สามารถนำมาฟ้อง เป็นคดีล้มละลายได้.....	74
	กรณีเป็นลูกหนี้ร่วม.....	75
	หนี้ที่ไม่อาจฟ้อง เป็นคดีล้มละลายได้.....	76
	สภาพแห่งหนี้ต้องเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน.....	77
	วัตถุประสงค์พิเศษที่เจ้าหนี้เลือกฟ้องจำเลย เป็นคดีล้มละลาย.....	77
	ข้อแตกต่างของการเพิกถอนการไต่สวนหนี้สิน ในคดีล้มละลายกับคดีแพ่ง..	80
	วิธีการที่เจ้าหนี้ฟ้องผู้แทนนิติบุคคล เป็นคดีล้มละลาย.....	83
	กล่าวอ้างให้รับผิดชอบในมูลหนี้ที่ก่อร่วมกันกับนิติบุคคล.....	83
	ฟ้องให้ผู้เป็นหุ้นส่วน ไม่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลายพร้อมกับห้างหุ้นส่วน..	84
	บรรยายฟ้องห้างหุ้นส่วนให้ล้มละลายเสียก่อนแล้วขอให้หุ้นส่วนประเภท	
	ไม่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลายตามห้างหุ้นส่วน.....	86
	ปัญหาที่อาจเกิดจากการฟ้องนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัดให้ล้มละลาย	94
	แนวความคิดซึ่งให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบ ในการกระทำเพื่อผลประโยชน์	
	ส่วนตัว ในการดำเนินนิติบุคคลล้มละลาย.....	103
	หนี้อันเกิดจากการกระทำซึ่งถึงขนาดหลอกลวง โดยรู้ว่าเจ้าหนี้	
	จะไม่ได้รับชำระหนี้	105
	หนี้อันเกิดจากการกระทำซึ่งไม่ถึงขนาดหลอกลวงแต่รู้ว่าเจ้าหนี้	
	จะไม่ได้รับชำระหนี้.....	110
	เปรียบเทียบกฎหมายล้มละลายของอังกฤษกับไทยในเรื่องแนวความคิด	
	ให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว.....	115

บทที่	หน้า
ความรับผิดชอบของผู้จัดการสมาคมและมูลนิธิ.....	119
ผู้มีอำนาจสอบสวนความผิดในทางอาญา.....	119
ความผิดในทางอาญาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย.....	120
ความรับผิดชอบของผู้จัดการสมาคมในกรณีสมาคมล้มละลาย.....	125
ความรับผิดชอบของผู้จัดการมูลนิธิ.....	126
5 ข้อสรุปและข้อเสนอนี้.....	128
ข้อสรุป.....	128
ข้อเสนอนี้.....	136
บรรณานุกรม.....	154
ประวัติผู้เขียน.....	157

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย